

A MÁSIK BÁRÁNY

A Pásztor az én uram

VAJDA JUDIT

MAŁGORZATA SZUMOWSKA RÉGI TÉMÁIHOZ NYÚL, ELSŐ ANGOL NYELVŰ MUNKÁJA MÉGIS MÁS, MINT A KORÁBBIAK.

Amár bemutatkozó nagyjátékfilmjével, a *Boldog emberrel* (2000) fesztiválkedvencé vált Małgorzata Szumowska teljes életművét átszelik kedvenc témái: szinte monomániásan kutatja test és lélek összefüggéseit, gyakrabban ellentmondásait (*Szex felsőfokon*, *Az Ő nevében*, *Test*), a halál és veszteség témáját (*33 jelenet az életből*, *Test*, *Arc*), és veti alá kritikának a vallást és az egyházat (*Az Ő nevében*, *Arc*) – teszi mindezt sokszor női sorsokon keresztül (*Ő – A lepkeszárny érintése*, *33 jelenet az életből*, *Szex felsőfokon*).

A *másik bárány* című ír-belga-amerikai koprodukció elsöre egyfajta szintézise a korábbi Szumowskamunkáknak. Egy napjainkban, de a modern világtól távol élő vallásos szektában nevelkedő tizenéves lányt ismerünk meg. Selah számára a közös-séget vezető Pásztor az egyetlen férfi, akít ismer, mivel kommunájukban csak nők vannak, akik vagy feleségei, vagy lányai a vallási vezetőnek. A kamaszlány ráadásul elveszítette az

édesanyját, és éppen a nővé érés küszöbén áll – azaz a veszteség élménye is jelen van, többszörösen is.

Az alkotó korábbi filmjeiben (mintegy szimbólumként) rendszeresen mutatott testeket, akár *Az Ő nevében* sportoló férfitestét, a *Test* anorexiás lánytestét vagy épp holttestét, akár az *Arc* kedvezményes vásárlásért versenyt futó félmeztelen testét vesszük. A főhősök testét Szumowska ezúttal bibliai idöket idéző, lepelszerű ruhákkal takarja el, de attól még azok nagyon is jelen vannak – méghozzá ezúttal is a lélekkel egyszerre összefüggésben és ellentmondásban. Hisz miközben a Pásztor a halhatatlan lélekről prédikál, a nők testét uralja. Azzal párhuzamosan pedig, hogy elkezd kételkedni a férfi szavaiban, Selah-val fizikai változások is történnek: s a nővé válás sok vérrel jár – esetünkben több értelemben is.

„Inkább működik feminista parabolaként”
(Raffey Cassidy)

Amennyi azonban a rokonság a korábbi Szumowska-filmek és *A másik bárány* között, annyi a különbség is. Már első ránézésre feltűnő, hogy az eddigi alkotások funkcionális kisrealizmusa, már-már dokumentarizmusa helyett ezúttal artistikus vizuális világot, festményszerűen csodálatos képeket kapunk, tiszta színekkel: gyönyörű kékekkel (Szűz Mária színét sokatmondóan a lányok viselik) és teli pirosakkal/fuksziákkal (az érett asszonyok, a feleségek ruhája ilyen), háttérben a természet ragyogó zöldjével.

A korábbi művek visszafogottabb plánozásától eltérően Szumowska most az arcközelikkel is hatni akar, és feltűnőek az extrém szögek

és gépállások, az eddigieknél különlegesebb kameramozgások is (a kamera van, hogy kifelé zoomol, és olyan is, hogy valaki körül forog). A látványos képek gyakran a film szimbólumait (a bárányokat és a kost), máskor a főhősnő látomásait mutatják be – ez eddig szintén idegen volt az alkotótól. A legfontosabb különbség a korábbiakhoz képest mégis az, hogy míg eddigi munkáiban a rendező mindig egyénítette hőseit, most általánosabban fogalmaz, így személyes és átélhető felnövekvéstörténet helyett a mű inkább működik feminista parabolaként.

Logikusan merül fel tehát, hogy *A másik bárány* legközelebbi rokonai Szumowska saját korábbi alkotásai helyett a közelmúltbeli művészhorrorok, amelyekben szintén reneszánszát éli a vallásos téma (*Saint Maud*, *Téli menedék*) és a szekták megjelenítése is (*Örökség*, *Fehér éjszakák*). Filmünk ezek közül elsősorban a *Fehér éjszakák* folytat párbeszédet, méghozzá úgy, hogy a központi karakter éppen fordított utat jár be, hiszen amíg abban a külvilágból érkező főhősnő megtalálja magát a kegyetlen szektában, addig itt Selah kételkedni kezd az addig az életét jelentő kommunában. Egyes látomásaiban ráadásul hősünk pont olyannak álmódja magát (egy autó hátsó ülésén utazó modern tinédzsernek), mint amitől a másik lány eltávolodik. Abban viszont megegyezik *A másik bárány* Selah-ja és a *Fehér éjszakák* Daniije: ahhoz, hogy rátaláljanak igazi valójukra, pusztítaniuk kell – a gyerekekkel/múltjukkal együtt valami (valaki) mást is. A Szumowska-filmen végigvonuló bárányszimbólum is ezen a vonalon kel igazán életre, hisz amíg az egyik bárányt megöli a pástor, addig a másik bárány megöli a pástort. Mindezt egybevetve *A másik bárány* Małgorzata Szumowskájára régi rajongóit talán kiábrándítja, a művészhorrorok szerelmesei viszont új kedvencet találhatnak maguknak a személyében.

A MÁSIK BÁRÁNY (The Other Lamb) – ír-belga-amerikai 2019. Rendezte: **Małgorzata Szumowska**. Írta: **C.S. McMullen**. Kép: **Michal Englert**. Zene: **Rafael Leluop** és **Pawl Mykietyń**. Szereplők: **Raffey Cassidy** (Selah), **Michiel Huisman** (Pásztor), **Denise Gough** (Sarah), **Kelly Connolly** (Hannah). Gyártó: **Runble Films / Zentropa / Rooks Nest Entertainment**. Forgalmazó: **Vertigo Media**. *Feliratos*. 97 perc.

